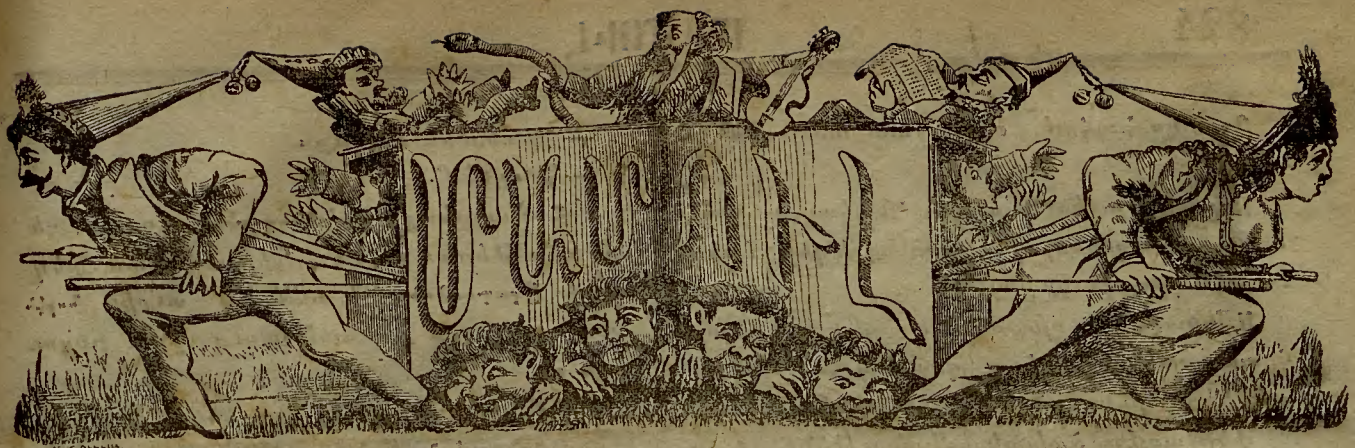

ԹԻՒ 416 Զ. ՏԱՐԻ ՇԲՋԱՆ Ը. 1874 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ

Մասիս լուսաբանչիւր շրջանը 32 օրինակ է։
Ստորագրութեան տեղն է Պոլիս, Զինեմիրլի խան վերի յարկ թիւ 18։
Դուրս երթալիք թերթերուց փոստայի ծախքը առնողին վրայ է։

Շրջանին դինը դահեկան կանխիկ 60
Կիսաշրջանը » » 5
Մէկ թիւը փարայ . . . . . .
Ծանուցման տողն է դահեկան . . . . . .

ԽԱԲԷՈՒԹԻՒՆ

Մասիսը կարդացիր՞։

— Մէյ մը Պնակալէզ ըսէ, որ ինչ պատասխան առնուս. ես ուխտ ըրած եմ տըւոր անունը, չիտակ, բերանս չպիտի առնում։

— Էյ, ճանըմ, Պնակալէզ թող ըլլայ, կարդացիր՞։

— Չէ, ես երդում ըրած եմ, Պնակալէզի թերթը չեմ կարդար. ի՞նչ կայ։

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, աշակողմեանները դըրեր մինչև Վիքթոր Հիւկոյին՝ Խրիմեանի վըրայ յատուկ ոտանաւոր մը գրել տուեր, բերել տուեր, թարգմանել տուեր, ու երէկ չէ առջի օրուան Մասիսին։ Ը՛հ, մոռցայ, Պնակալէզին մէջ հրատարակել տուեր են։

— Անիկայ քեզի պէս տիտաներն են որ այդպէս եղած ըլլալ կը կարծեն. անոր համար անոնք ալ իրենց այդ տեսակ խաբէութեանցը մէջ կը քաջալերուին։

— Խա՛չոր։

— Սուս, երդում մ՚ըներ։

— Ճանըմ, մարդուն անունովը, ստորագրութեամբը հրատարակուած է. խաբէութիւն ընելու համար, հիչ առանչ խարդախութիւն ընելու կրնա՞ն մի համարձակին։

— Անոնք հէմ կը համարձակին, հէմ կը գտնեն։ Ի՞նչ. Վիքթոր Հիւկո՝ Գաղղիոյ դեսպանատան միջոցաւ դա՞տ պիտի բանայ, Աստուած ողորմած է։ չէ՞ որ, Եուսուֆեանը թիճարէթն է, Օտեանը Բ. Դուռն է. Թէվիրը կը գտնուի։ Հէմ, ինտո՞ր, տակը Վիքթոր Հիւկոյի ստորագրութի՞ւնը դըրած են։

— Չէ, խորագրին մէջ։

— Ի՞նչպէս է խորագիրը։

— Ինչպէս պիտի ըլլայ, ճիշդը չեմ յիշեր, բայց ա՞ խբէդան յանեալ է Վիքթոր Հիւկոյի պէս բան մըն է։

— Ա՛ռ թերթը մէյմը տեսնել հարկ եղաւ։

Մարդ կը հանեն բարեկամներէ մէկուն քով չորեքշաբթի օրը եկած Մասիս մը գըտնելու։

Մարդը դրեթէ բոլոր շուկան կը պտըտի. որի կը հարցնէ նէ,

Որը՝ կը հայհոյէ «Ձգէ տա անճառնին ը-սելով.

Որը՝ «Մասիս մ՚ըսեր, Պնակալէզ ըսէ» տէյի պատուիրելով, շատոնց ի վեր երեսը տեսած չըլլալը կը յայտնէ.

Ամենամեծադոյն մասն ալ մինչև ցայժմ հրատարակուելու վրայ գտնուելին անգամ տեղեկութիւն չունենալը կը յայտնէ. և.

Վերջապէս ճախակողմեանութենէ գրուցած Մ. Ց. էֆէնտիի քով, կէսը պիտոյքի գործածուած ու միայն միւս կէսը մնացած օրինակ մը կը գտնուի։

— Հա՛. հիմա խնդիրը պարզուեցաւ, հոս մնալ մնալ չկայ. «առ Խրիմեան ի Վիքթոր Հիւկոյէ» ըսելը՝ միայն Վիքթոր Հիւգոյէն Խրիմեանի համար յօրինեալ կամ անոր օնեալ չի հասկցուիր, այլ կը հասկցուի նաև թէ մէկը՝ Վիքթոր Հիւկոյին՝ ուրիշի վրայ գրած բանաստեղծութիւններէն այդ կտորը արդիմաներ, հաներ ու Խրիմեանի նուիրեր է։ Ասիկայ բուն իսկ յօդուածէն ալ կերևայ. թէ սա գլխի չորս տողը առանց չակերտի որ բուն իսկ գրողինն են, իսկ միւս բոլոր յօդուածը չակերտաւոր, որ կը ցուցնեն թէ այն կտորը Վիքթոր Հիւկոյի մէկ քերթուածէն առնուելով հոն զետեղուած են։ Հէմ սա ընողը, Պնակալէզը մնակալէզը չէ, Խրիմեանի խիստ մտերիմ ու սրտակից մէկ բարեկամն է, նայէ սա չորս տողին մէջ ինքզինքը Խրիմեանի «յօշոտեալ սրտին միակ մնացած բարեկամը» կը կոչէ։

— Ո՞վ կայ Խրիմեանի ամենամտերիմ միակ մնացած բարեկամ։

— Մտմտան նէ կրնան գտնալ։

— Ինչ է նէ. հիմա սա տողերը Խրիմեանի վրայ յօրինուած չե՞ն։

— Ամենեւին՝ մէջը Խրիմեան անուն կա՞յ. դուն ալ առ մէկ ուրիշին յարմարցուր։

— Պէ ախպար, անուն չկայ ամա, անանկ բաներ կան որ ամէն օր աշակողմեաններուն Պնակալէզին բերնով ըրած խօսքերն ու տեսած երազներն են։

— Որո՞նք են սոոնք։

— Ցուցնեմ.

«Բաղալերեաց, ո՛վ Բանասիրք, օր մը, և այն օրը թերևս մօտ է, սիրտերն առ քեզ պիտի վերադառնան, և ամենուն աչքին նոքին պիտի տեսնուի քո ճակատուդ լոյս բոցավառ»։

Խրիմեան քանի մը տանաւոր չէ՞ մի չինած, սատով Բանասիրեաց չի՞ սեպուիր մի, և Պնակալէզն ալ անցածներս խորէն Սրբազանին նիսպէթ ըլլայ տէյի։ Հայոց Լամարթինն է չըսա՞ւ մի. և ամէն օր քարոզելու վրայ չէ՞ մի, թէ ամենուն սիրտը նորէն առ Խրիմեան պիտի վերադառնայ, և նա քիչ օրէն նորէն Պատրիարք պիտի ըլլայ։

— Օ՜՜՜ այդ երազին խօսք չկայ։ Էյ տահա։

— «Նախապէսի փառք քո աղաղտեալ, սրբեալ յառաւօտու, պիտի ըլլայ որպէս սալաքար, զոր մաքրեն սրբեն սպունգով յետ մեծ մի խնջոյից։»

Ամեն օր Պնակալէզ քարոզելու վրայ չէ՞ մի, թէ յանիրաւի կը նախատին, կը հարուածին ու կը հալածին կոր զԽրիմեան։

— Էյ, տահա։

— «Ի զուր զինեցին Ինդանդ զմարդիկ, զաւեշտիցն իրենց ծիծաղով, և իբրեւ ուխք ջրոց ծաւալեցին ի հրապարակս գեղջնոց սրբոց»։

Պնակալէզ չըսա՞ւ մի, թէ կառապանին բացած և օրինակած «Էրհարդական նամակը՝ Ինջինիրա էոթ է։

— Էյ, տահա։

— «Ի զուր ծայնեցին պատառոտի անուանեալ վրայ իրենց զայրոյթն ամբոխաբար, զոր օրինակ ջուն կը ծամծմի արդէն կերծված սկրին վրայ մուցրված շաղիղ»։

Ամեն օր Պնակալէզ դրաբառ հայհոյութիւններ ընելու վրայ չէ՞. ծայնեցեալ, ջուն և այն ամէն օր Պնակալէզին՝ Խրիմեանի ամբաստանիչներուն համար գործածած բառերը չեն։

— Էյ, տահա։

— «Զգիտի յաղթեն այդ մարդիկը որ ի-րենց խաւարային ցանցերովը կը շրջապատեն զբեզ։ Պիտի անցնին իբրեւ զլոյս որ ընթանայ եղեգանց միջեւ»։

Հիմա՝ աս խօսքերը, դրեթէ ամեն օր տարիէ մը ի վեր Պնակալէզին կրկնած խօսքերը չե՞ն։

— Բայց բարեկամ ի՞նչ կելլէ ատոնցմէ, եւալ երբեմ չդիտեմ ո՛ր բանաստեղծին՝ նենդութեան, բրտութեան, մեղկութեան, զոչաքաղաքութեան, և այլն վրայ ասոր անոր նը-կատմամբ գրած բանաստեղծութիւններէն քաղելով, ու Խրիմեանի յարմարցուցելով, առ Խրիմեան «ոչ՝ յայտինչէ» ըսելով հրատարակեմ՝նէ, միթէ այն բանաստեղծը այն տողերը Խրիմեանի համա՞ր գրած կըլլայ. այլ ես Նախագիծ համար ըրած կըլլամ, ինչպէս Պնակալէզ ալ ասոր հակառակը Պոպոլէոնի համար ըրած է։

— Թերեւս այդպէս ըլլայ, բայց թարգմանութիւնը Պնակալէզինը չէ։

— Որի՞ն է։

— Ռուսինեան էֆէնտիինը կերեւի։

— Ի՞նչէն հասկցար։

— Զտեսա՞ր մէջ բերած տողերուդ մէջ ԴԶԼ բառը։

— Հա, իրաւ, ԴԶԼ ի՞նչ ըսել է, ես բառարանը նայեցայ չգտայ։

— Ա՞ԶԼ բառը չկա՞յ մի։

— Էյ, հա, անոր դշարառը ա՞ԶԼ է։

— Իշտէ անոր պէս կըլլան եղեր նաև Ե-դեմ, Վերեմ, Վարեմ, Դրեմ, Նրեմ, Ոչեմ, Բացեմ, Տուրեմ, Հեռեմ, Դակեմ, Վրայեմ, և այլն։

Բայց ատոնք համապատասխանող դրաբառ չունին։

— Կուզեն ունենան, կուզեն չունենան. Ռուսինեան էֆէնտին կը շինէ։

— Ինչ է նէ, հիմա խնդիրը ատոր վրայ չէ։

— Այդ ԴԶԼ բառէն և ուրիշ քանի մը ազգային նշաններէ կերեւայ որ այդ թարգմանութիւնն՝ Ռուսինեան էֆէնտիին է։

— Ռուսինեան էֆէնտի ատանկ բան չբ-ներ. ի՞նչ է, ի՞նչ չէ, այն մարդը շողոքորթութեան ու Պնակալէզութեան պարտաւորութիւն չունի, մանաւանդ որ Խրիմեանն ալ անոր այնչափ յափշտակեալ սիրականը չէ։

— Օտեանը չըլլա՞յ։

— Հա աղէկ ըսիր ան կրնայ ըլլալ, 1873 օգոստոս 24ի դաւադրական ընդհ. ժողովին մէջ, քաղ. ժողովին 11 ամբաստանութեանցը դէմ զԽրիմեան արդարացնել և դաւով նորէն պատրիարքական դահը բազմեցնել ուզելով, և «ամէն կեղտէ աղատ է Խրիմեան» ըսելով յայտարարելէ զատ, յայտարարեց նաև թէ ինք «միշտ սիրած է զԽրիմեան, և յաւիտեան պիտի սիրէ՝ մինչև իր կենացը վերջը». այդ յաւիտենական սիրոյ արդասիքներէն մէկը կրնայ ըլլալ այդ թարգմանութիւնը։

Բայց Գրիգոր էֆէնտիին լեզուն ա[illegible] Ռուսինեան էֆէնտիին պէս ազգաբնակա՞ն [illegible]

— Զի՞ կրնար ըլլալ որ աղջկորդիին մե[illegible] դիտմամբ ազգաբնական դործածած ըլլայ, դրբածը Ռուսինեան կամ Օտեան էֆէնտիինը կարծել տալու համար։

— Ա՛ռ ալ կրնայ ըլլալ. բաւական է որ դործը խաբէութիւն և լոկ պնակալէզութիւն ըլլալէ զատ ուրիշ բան չէ։

— Պնակալէզը՝ արդեօք ձրի՞ կը հրատարակէ զասոնք։

— Ի՞նչ. ձրի՛ մի. Պնակալէզը՝ հինդ բարայի հայրը կը ծախէ։

— Բայց Խրիմեան եբեւ ա՞ նաբեանով եղած է եղեր Պատրիարքարանէն դուրս։

— Խաբէութիւն մ՛ալ ա՛յդ, խավուխիթ հասկցունէ, այսօր Խրիմեանին քով հիչ չէ հիչ չէ նէ, հինդ հարիւր հազար ղուրուշ կայ, հինդ հարիւր հազա՛ր, էլ օղլուն ըրած է հաշիւը։

— Ինչպէս, չէ՞ որ Վարչութեան հետ հաշուոյ վէճի մէջ են, Վարչութիւնը 120,000 ղուրուշ կուզէ անկէ ըստ ազգային սնտուկի հիսապին. ան ալ իր հիսապով պարտք չունե-

նալէ զատ 40,000 ղուրուշ վրայ կուզէ ազգային մնաուկէն։

— Ատ մեղի պէտք չէ · այս օրուան օրս Խրիմեան իր ստորագրութեամբը չհրատարակեց որ ուղղակի 500,000 ղուրուշ առած է ազգային մնաուկէն չորս տարուան մէջ ամիսը 10,000 ղուրուշէն։

Ասոր 250,000 ղուրուշը Պատրիարքարանի մատակարարութեան ծախք ըրած է, ըսենք թէ եւեր եւելօք ամիսը 5,000 ղուրուշէն, կը մնայ 250,000 ղուրուշ։

Եւելցուր ասոր վրայ, 250,000 ղուրուշ ալ, մուխթաներէն, կեդրոնական պարտուց հաւաքումէն ու վճարումէն, Աւաղաղբիւրի, Պարսկաստանի, Գատը գիւղի դպրոցի, Հիւանդանոցի դրամներէն և այլ կողոպտածներէն, կընէ 500,000 ղուրուշ։

Եւելցուր ասոր վրայ 250,000 ղուրուշ ալ չորս տարուան մէջ, ժամուցէ, հարսանիքէ, թեցեալէ, նուերէ, պաղիէ . . . . . և էն. ածները, կընէ 750,000։

Դիտենք որ 50,000 ղուրուշը Պատրիարքութենէ չհրաժարելու համար խարճեց Պընակալէզի դանձապետութեամբ, կը մնայ 700,000։

Թո՛ղ 50,000 ն ալ ողորմութիւն և այլն տալու համար ծախք ըրած ըլլայ, կը մնայ 650,000։

Թող 50,000 ն ալ մենք և եւ հաշուած ըլլանք, կը մնայ 600,000։

Եթէ 100,000 ղրշ ալ այս անգամ խարճելու ըլլայ դարձեալ Պատրիարք ըլլալու համար, և եթէ ամէն մարդ ալ ձեղի պէս ամէն կարդացածին հաւատայ, Խրիմեան դարձեալ Պատրիարք կըլլայ, դարձեալ քսակն ունենալով 500,000 ղուրուշի պատրաստ դրամ կամ մուրհակ։ և դեռ շատ վիքթօր Հիւկոներ ալ կրնան գոյանալ որ բանաստեղծութիւններ յօրինեն անոր վրայ։

ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԻԺԱՑՆԵՐ

Գրական հրապարակի վրայ մի ջուէր տեսր կը շրջաբերի, կըսէ Հայկ անունով իմաստակ մը Օրթավախրգի մէջ։ և կը յաւելու թէ, չընթերցի բնաւ զայն։

Ուրեմն ի՞նչէն գիտցաւ թէ այն տեսրը զաղիր է։

Խօսէ ով ճառամարանդ և բառախաղզուրուպի իմաստակ էֆէնտի։

Պարունակութեան բովանդակութիւնը գիտէի ի լրոյ, կըսէ իմաստակ պարօնը։

Այդ բովանդակութիւնը ականջով լսելուզեր է, բայց այքով տեսրը ընթեռնուլ չէ ուզեր · խնդա՞նք թէ լանք · լսելուն և կարդալուն մէջ ի՞նչ տարբերութիւն կայ · ի՞նչու ականջդ չը դոցեցիր որ չը լսէիր այդ զաղիր պատմութիւնները։

Լսէ, ընթերցող, ուրիշ իմաստակութիւն մ՚ալ · որովհետև Խրիմեան ժողովրդային բանաստեղծ—կրօնաւոր մի է, ուստի անոր անվայել են եղեր այն զաղիր տեսրին պատմութիւնները։ Շատ իրաւացի է · բանաստեղծին համար ներելի են կինը երգել, կատակ ընել, հաճոյքները գգուել, և անմեղ համարուիլ · որովհետև բանաստեղծ է։

Այդ տեսրը գնահատուեցաւ քաղաքական իշխանութեան կողմէ, կըսէ։ Ի՞նչու ձայնը դամաց կը հանես որ մարդ չիմանար · քիչ մը ուժով ըսէ · եթէ գնահատուեցաւ, ուրեմն ի՞նչու կը հրաւիրես, իմաստակ էֆէնտի, որ ժողովուրդը աննպաստ կարծիք չունենայ Խրիմեանի վրայ, մի քանի թերթերու անսալով։

Այս իմաստակ էֆէնտին Խրիմեանի վարձկան մ՚ըլլալն աւելի յայտնի կը ցուցնէ երբ հետևեալ շողոքորթութիւնը կընէ, կարծելով թէ կարդարացնէ զԽրիմեան «մի Խրիմեան իշխանութեան կը կոչի և ապա [illegible] յոյժ չը կարենալ պատկերն համար կը դանգատիս ինմանէ . . . երբ զնա իշխանութեան աթոռը բարձրացուցիր, հարկ էր քեզ հեռացու-

նել ի սպառ իւր շուրջէն ՎԱՏԵՐԸ »։ Արդ Խրիմեանի 4 տարի Պատրիարքութեան միջոցին Օտեան և Աղաբէկեան էֆէնտիները ընդհանուր ժողովոյ ատենապետութեան պաշտօնը վարեցին և Ապրօ և Եուսուֆեան էֆէնտիներն ալ 3 տարի ամբողջ Քաղաքական ժողովոյ պաշտօնը վարեցին ամենայն ազատութեամբ և հանդարտութեամբ. արդ խմաստակ շողոքորթ, ցուցուր ասոնց մէջէն որո՞նք են քու ըսած վատերդ։

Դուք էք ժէղուլթն ալ, սադայէլն ալ, անպիտանն ալ, խայտառակն ալ, դ՚ուք և ձեր պաշտածներն ու սիրածներն։

Այս կրնայ ըլլալ հասարակաց դատաստանք ձեզ նման խմաստակներու և շողոքորթներու համար։

0+0=0

Կը լսենք որ ազգային Հիւանդանոցի հաւաքիչ Նուրիճան Իրէքեան իր պաշտօնէն հանուեր է, 5000 ղրշի մօտ դումար մը իր կոկորդն անցուցած ըլլալուն համար։

Կը լսենք նաև թէ Իփէքեան՝ այս լուրը հրատարակողներուն դէմ դատ պիտի բանայ, և իր պատիւը պահանջէ. որովհետև ինք չէ թէ 5000 ղրշ. իր կոկորդն անցուցեր է, այլ իր առած ամսականն իրեն չէ բաւեր, և ասոդիս անդին հաւաքման համար պտըտած ժամանակ երթեւեկութեան ծախքեր, կոշիկ և զգեստ ևն. հինցընելուն համար աւելորդ ծախքեր ունեցեր է. ուստի այդ ծախուց փոխարէն՝ և իր անբաւական ամսականին ինքնագլուխ իր մտօք վերադրութիւն ընելով՝ այդչափ դումար մը կանխիկ առնելու պէտքը տեսեր է, և առեր է, հետեւելով Հայոց նախկին ազգասէր, հայրենասէր և անշահասէր պատրիարքին։ Հետեւաբար ի՞նչ վնաս ըրած կըլլայ Իփէքեան Հիւանդանոցի սնտուկին, երբ ինքը ժամանակին պոռ գտնուելով՝ չէ կրցեր իրեն պէտք եղածին չափ ամսական որոշել տալ և առնել. միթէ ուշ պահանջուած իրաւունքը կը փճանայ. իրաւունքը այնչափ զօրաւոր է որ դերեզմաններն անդամ կը բանայ, ո՛ւր կը մնան գոցուած հաշիւներն կամ տետրերը։

Կը լսենք որ ազգային ուրիշ պաշտօնեաներ ալ պատրաստ են Իփէքեանի հետեւելու. բայց կարծեմք որ անոնք միայն տիւտիւկը պիտի չալեն, որոնց ձեռքը ազգային սնտուկ մը կայ. վասն զի մեր ազգին մէջ քու գործդ քու ձեռքովդ կարգադրես նէ՝ կը քալէ, եթէ ոչ՝ իբրև պահանջք՝ բան չունիս նէ պահանջէ. փոխ տաս ալ նէ՝ չես կրնար առնել, ուր մնաց որ հաշիւդ դուրս և աւելի բան պահանջելու ըլլաս նէ՝ պիտի առնես։ Օրինակ քեզ հացագործ Զաքար աղան, հաց տուեր է և 14 տարիէ որ 130 հազար ղրշ. կը պահանջէ. Խրիմեան շատ մեղքցաւ այս մարդն իր պատրիարքութեան միջոցին, և իր կառքին ետեւը կապեց, տարաւ ու բերաւ ընդհանուր ժողովին, քաղաքական ժողովին, և ամենուն գութը և խիղճը շարժել ուզեց անոր վրայ. բայց երբ կարգն եկաւ ստակ առնելուն, Խրիմեան նախ ինքզինքը հոդաց, առաւ իր ամսականները, ծախքերը, ամէնն ալ, և կեդրոնական սնտուկին մէջ դտած աւելի ստակն ալ՝ փոխանակ իր խղճացած Զաքարին տալու և անոր հաշիւը գոցելու, մտածեց իր քսակը լեցընել, և տեղ չդտաւ նէ՝ ետ գոցած հաշիւը բացաւ, հին ամսականներն յիշեց, անոնց տեղը բռնեց, և խեղճ Զաքարն որ իրօք առնելիքաւոր էր, զրկեալ մնաց (այս խեղճ Զաքարը քի՞չ օգնութիւն ըրաւ Խրիմեանի անկման միջոցներուն . . .) և բնաւ մէկ կուտ առնելիք չունեցող Խրիմեան առաւ նոյն պատուական գոլերը, ինչպէս կըսէ Ռուսաստանցի կասալիսը, թէև զԽրիմեան անշահասէր կանոնաւանէ։

Ցարակոյս չունինք որ Իփէքեան ալ՝ եթէ իրօք 5000 ղրշ. առեր է նէ՝ Խրիմեանի օրինակին հետևած պիտի ըլլայ։

Խելացի խրատ մը կուտանք Հիւանդանոցի

Հոդաբարձութեան. եթէ կուզէ Իփէքեանէն առնելիքը փրցնել, նորէն զանի պաշտօնեայ կընդունի, և հետզհետէ ամսականին կը հաշուէ 5000 ղրշը, ինչպէս որ Ադդն ալ Խրիմեանէն 118000 ղրշն առնելու համար պէտք է որ նորէն զանի պատրիարք ընէ, և անոր ամսականին հաշուէ այս պահանջքը, մինչև որ լեցուի։

ՄԷՃԻՏԻՅԷԻ ՉԷՅՐԷԿՆԵՐԸ

Անցեալ թերթով քիչ մը խօսեցանք սա բէյերը սօթտելով Ամերիկա տանելու համար ասկէ անկէ 5 նոց մը առնողին վրայ. հիմայ կը լսենք որ, սա հինգնոցը պղինձ ըլլալու չէ եղեր, այլ ողջ ոսկի 100 ղրշ. լերայի հաշուով, մէճիտիյէի չէյրէկ մը ըլլալու է եղեր, աճապա սա տեղը Վարդուվեանի թատրոնին մէկ ճիւղն է, ինչ է։

Ինչ որ ալ ըլլայ, սա աղէկ մը չը կրցինք հասկնալ որ, սա մարդը ամէն ոտորագրուողներէն մէյմէկ մէճիտիյէի չէյրէկ կառնէ կոր նէ, սա չէյրէկը ի՞նչ տէյի կառնէ կո՞ր, եթէ ճամբու ծախքի համար է ըսենք, մարդ մը մէճիտիյէի չէյրէկով մինչև Ամերիկա կարենայ երթալ նէ, Պօլիս մարդ չի մնար ամենքն ալ Ամերիկա կը թափին, հիչ չէ նէ՝ ճամբորդութիւն մը բրած ըլլալու համար... եթէ սա տեղի մաղազայի քիրա, դրադրի, թուղթի, մելանի և ն. ծախքերուն համար է ըսենք, մէկ քանի հազար հոդիներ Ամերիկա փոխադրելու համար պէտք եղած ամենածանր ծախքերը ընել յանձնառու եղողը կուգայ տէ ասանկ պզտիկ ծախքերը հանելո՞ւ կը նայի... եթէ սա ոտորագրուողները ետքը եկան տէ ճայմիշ ըլլան նէ՝ գէթ ճէզայի նագտիյէ մը տուած ըլլան տէյի է նէ՝ սա ճէզայի նագտին ալ շատ քիչ բան մը նէ. չիտակը մեր խելքը ասոր չը հասաւ... մեղի մնայ նէ՝ սա մէճիտիյէի չէյրէկները վրայ երթալէն զատ ուրիշ բան չէ կըսենք ու կանցնինք։

Զարմանալին սա է որ, ոտորագրուողներէն շատը Հայ են եղեր, սա Հայերն ալ ի՞նչ իւշկիւզար մարդիկներ են, ասանկ բան մը ըսեն նէ՝ բուրդ ու բապուճ ամենէն առաջ իրենք կը վաղեն, բայց եկու տես որ ամենէն ետքն ալ իրենք կը մնան։

Ինչ ըսենք Աստուած հէմէն սամէճիտիյէի չէյրէկները ժողուողին խելքը աւելցունէ։

ՊՆԱԿԱԼԷԶԻՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔԸ

Ծանուցումներն անցեալի՞ն համար կըլլան թէ ապագային։

Պնակալէզին հարցնենք՝ ծանուցումը անցեալին համար կըլլայ կըսէ. եթէ չես հաւատար՝ կարդա՛ Պնակալէզին վերջին թիւը, այսինքն սեպտ. 19 ի թերթը, որուն երրորդ երեսին մէջը կը ծանուցանէ թէ Մինասեան եղբարք Օգոստ. 8 էն մինչև սեպտ. 18՝ իրենց բոլոր վաճառքը % ին 25 զեղչով պիտի ծախեն։

Ըսել է որ Մինասեան ընկերութիւնը սեպտ. 18 էն ետքն այդ % ին 25 զեղչը չը պիտի ընէ, հապա Պնակալէզին ելլալ տէ սեպտ. 18 ին վերաբերեալ այդ ծանուցումը 19 ին հրատարակելն ի՞նչ կը նշանակէ։

Սա՛ կը նշանակէ թէ Պնակալէզ իր լրագրագրական յաջողակութեան և պարտաւորութեան անթերի կատարման նախանձախնդրութեանը մէջ այն աստիճան յառաջ դացեր է որ, իր ծանուցումները փոխանակ ապագային հրատարակելու՝ զանոնք անցեալին համար կը հրատարակէ, պատմութեան մէջ էջ մ՚ալ աւելցնելու ծառայութիւնն բրած ըլլալու համար։

Մենք ալ զարմացանք մնացինք թէ Պնակալէզ այս Տաղաւարին ինչպէ՞ս եղեր է որ իւր դարաւոր սովորութեանն համեմատ օր մը աւելի լրագրին հրատարակութեան Մեռելոցը չէ պահեր տէ, երկու օր իրարու վրայ թերթ հանել աճապարեր է։ Շատեր

կարծեցին թէ Պնակալէզին վերջին օրը մօտեցեր է, սակայն նա մեռած Ծանուցումներուն՝ կենդանութիւն տալ փորձելու եղեր է։

Բայց որովհետև Պնակալէզ անցելոյն պատմութեան ծառայութիւն ընել միտքը դրեր է, ուստի մենք ալ այս անդամ անկեղծօրէն սա՛ խորհուրդը կուտանք իրեն թէ, իւր այսօրուան թերթին ճակատը փոխանակ ՀԲՈՄ 21 ԱԳՈՍՏՈՍ նշանակելու, թո՛ղ սա՛պէս գրէ, եթէ ՀԲՈՄ եր 20 ԱԳՈՍՏՈՍ, վասն զի ստոյգն ըսելու համար իր այսօրուան հանած թերթն ալ իրօք այս օրուանը չէ՝ այլ երէկուանը կամ թերևս առջի շաբթուանը։

Հիմա մենք Պնակալէզին պոյոնէ անունը տալերնուս մէջ իրաւունք ունինք թէ չունինք, իր ընթերցողներն թող ըսեն։

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Բերայի Լիւքսենպուրկի զբօսարանին մէջ մէճիտիյէն 22 ղրշի հաշուով մէկ օղին 2 ղրշ. ըլլայ նէ՝ մարդ մը քանի՞ ղրշի օղի խմելու է որ քիչ մը գլուխը տաքնայ։

—

Ախլադը պօղուգը փողոցները թափառող շունները և էշերը պաշտպանելու համար երեք օր շարունակ յօդուած գրելու ըլլայ նէ, մուկերը պաշտպանելու ելլայ նէ. քանի՞ շաբաթ բան գրելու է։

—

Ձերմակ կին մը աւելի ճերմկնալու համար տուփ մը բուտրա երեսը քսելու ըլլայ նէ՝ Էոֆէ կին մը քանի՞ տուփ քսելու է որ ճերմկնայ։

—

Պոլիսէն մէկ 5 նոյով մը Ամերիկա վերդինէ քաղաքը երթուելու ըլլայ նէ, Օսմանիյէ թատրոնը քանի ղրշով երթալու է։

—

Ցասը տասներկու տարեկան տղաքները հիմակուընէ շաբաթը երկու անգամ ածիլուելու ըլլան նէ, 20—30 տարեկան ըլլան նէ օրը քանի անգամ ածիլուելու են։

ՆՇԱՆՔ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

Գօմէսիօն խանին մէջ կը տեսնես որ, ամենուն սենեակները խոշոր խոշոր դաճաններ դրուած են, մի խաբուիր որ մէջը լեցուն ոսկի, այլ մէջը ԽՈՎԼ վրան ՀԼՆԷ է։

—

Ծանօթ խանութպանի մը կերթաս բան մը առնելու, կը տեսնես որ սակարկութիւն ընել չուզելով «ինչ կուտաս նէ տուր» կըսէ հասկցիր որ մէկին տեղ երկուք պիտի առնէ։

—

Բալթաներնուն վրայ կարմիր կամ կանանչ քօրտելա դնող երիտասարդներ տեսնաս նէ մի կարծեր որ ամէնքն ալ տէրութիւններէ պատուանշան առած են, այլ խիստ շատերուն վրայ ալ Պէյքօղի տարեդարձէն մնացած է։

—

Կը տեսնես որ մարդ մը քիչ ատենուան մէջ մէկէն ի մէկ գիրցեր է, մի կարծեր որ առողջութենէն, այլ օղին շատ կլլելէն է։

—

Կը տեսնես որ մարդուն մէկը լրագիրներուն մէջ շատ կը մեծցուներն ու կը գովեն, հասկցիր որ ան մարդը պօռու մարդ մ'է։

—

Կը տեսնես որ կազինոյի մը մէջ երկու հոգի ԽԱՂԱՑԱԾ ատեններն, մէկը՝ «ԹԷՅԷՆ ԺԱՅՐԸ կաւիչը շատկէկ կը քսէ, գիտցած ըլլաս որ խաղին մէջը հապը կլլած է։

ՇԸՄԷՆՏԸՖԷՐԻ ԱՂՕԹՔԸ

Շըմէնտըֆէրի բէյանքոյի թուղթերէն մէկ քանի հատ ունեցող մարդուն մէկը, չորեք-

շաբթի իրիկուն սրթիքը պիւթիւն հետևեալ աղօթքը ըրեր է։

«Ով Տէր ահա բոլոր յոյսս սա շրմէնտրֆէրի թուղթերուն վրայ է, դուն դիտես, վաղը սա էն շատ բարայ առնող թիւը ինձի ըլլայ, չէ նէ հապը կըլլած օրս է... ո՛հ, եթէ ինձի ելլալու ըլլայ, ահա քու առջևդ կուխտեմ, որ շատ շատ բարեպաշտական գործեր ընեմ, եթէ կուզես նէ ընելիքներս հիմակուընէ որոշեմ, ահաւասիկ,

Գանտիլլի Եկեղեցւոյ գողցուած ու իզը պէլլիսիզ եղած անօթներուն տեղը կը դնեմ։

Գընալը ատային Եկեղեցին շինող, ու քըսակէն 6—700 ոսկի վրայ տալով, հիմայ բանը գործը ձգելով խեղճ ու կրակ Պատրիարքարան եկողգացող մարդուն բարան թէքմիլ կուտամ։

Աղդասէր, անշահասէր, կլօրիկ սուրբ մը եղող Խրիմեանին առ աղդն ունեցած 118000 ղրշ. պարտքը ամբողջ կուտամ, որպէս զի անանկ սուրբ մարդ մը ոչինչ տեղը չը բամբասուի։

Գումդափուի Մայր եկեղեցւոյ օրթա ժամին Դերտէրին համար պէտք եղած ծախքը ամբողջ կուտամ, որպէս զի ժամայառաջ աս եկեղեցին բացուի, չէ նէ ասանկ երթայ ու գործը հանգանակութեան մնայ նէ՝ տասը տարիէն բացուելիք չունի։

Խուլէ խաբուսիի մարդուն 10,000 մէճիտիյէի չէյրէկ տալով, 10,000 աղքատ ու անգործ մարդիկ գրել կուտամ, որպէս զի Ամերիկա երթալով խաղաղ ու երջանիկ կեանք վարեն։

Ձեռքի տակէն Զիլինկիրեան Յակոբ աղբօրը ամնական մը կապելով, ձայնդ կտրէ տէ՝ սըտեղ նստէ կըսեմ, որպէս զի ասդին անդին ապուխ սուապուխ բաներ չընէ։

Մամուլին աղուոր տպարան մը կը նուիրեմ, որպէս զի իմ այս աղուորիկ գործերս չը քաշքըշէ. և փառք յաւիտեանս ամեն։

. . . Խմբագիր

Սամսթիոյ մէջ Սուճեան Գառնիկ անունով անձ մը իրեն ընկեր առնելով Սահակեան վարժարանի նախկին կառավարիչ եղող Միքայէլը՝ Արամեան անուամբ դպրոց մը կը բանան։

Սոյն վարժարանին մէջ իմ անդիտութեամբս քեռորդիս ալ դնուելով անցեալ չորեքշաբթի օրը կառավարիչ Միքայէլը տըղուն պատիւը բռնաբարել կուզէ իւր չար կիրքը հագեցնելու մտօք, խեղճ տղան բոլոր ճիգը թափելով դէմ կը դնէ և յուսահատելով կսկսի պոռալ, եղելութիւնը կիմացուի և տեղւոյն թաղ. խորհուրդին կը բողոքուի։

Թաղ. խորհուրդը այս դէպքը իմանալով տղան և Միքայէլը կանչելով կը հարցուփորձէ և Միքայէլին յանցաւոր ըլլալը կը հաստատէ և նոյն վարժարանը դոցել կուտայ։

Հիմայ զարմանօք կը լսեմք որ յիշեալ վարժարանը բացուելով, Միքայէլ անուն հրէշը իւր պաշտօնը դարձեալ կը շարունակէ կոր եղեր։

Արդ Սամսթիոյ թաղ. խորհուրդէն կը խնդրեմ որ, եթէ այդ կառավարիչին պատիժ մը չի կրցաւ ինքը տնօրինել նէ, գոնէ գործին եղելութիւնը Ազգային վարչութեան իմացնէ որ այդպիսի չար մարդ մը անպատիժ չի մնայ. իսկ եթէ թաղ. խորհուրդը իւր պարտաւորութիւնը ի գործ դնելով, թաղին պատիւը պաշտպանելու որ չըլլայ, մենք պիտի ստիպուինք պէտք եղածը ի գործ դնել։

74 Սեպտ. 20 Գէորգ Խաչատուրեան

Ոսկերիչ շուկայ Գայսերի փողոց

ՇԱՐԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
ԳԷՈՐԳ Ե. ԱՑՎԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ս. Դ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
ՐԻԶԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3